

Sprookjesachtige, feeërieke taferelen in 'Tochtgat' van Peter Vandemeulebroecke en Jef van Gestel

Tochtgat is, ondanks de absurditeiten, geëngageerder dan de vorige voorstelling van het duo. De boodschap wordt duidelijk zonder een waarschuwend vingertje.

Hein Janssen

schrijft voor de Volkskrant over toneel en musical.
13 februari 2025, 13:47

Een ballonnetje dat danst in de wind, Toon Hermans zong er al over in 1958. En een in de blauwe lucht fladderend plastic zakje werd een sleutelscène in de film *American Beauty* (1999) van Sam Mendes.

Nu danst, fladdert en vliegt er van alles in de voorstelling *Tochtgat* van het intussen illustere duo Peter Vandemeulebroecke en Jef van Gestel, Vlaamse theatermakers die zich hebben gespecialiseerd in bewegingstheater. De afgelopen jaren hebben zij zich met producties als *Kadrage* en *Deeg* onderscheiden als originele performers die volstrekt eigenzinnig beeldend theater maken. Zonder woorden, maar met een enorme, vooral fysieke zeggingskracht.

In *Tochtgat* komen de mannen op gekleed als daklozen, zwervers, misschien wel de laatste mensen op aarde. Ze doen denken aan Vladimir en Estragon uit Becketts *Wachten op Godot*, twee mannen die alleen maar praten in afwachting van iets wat nooit zal komen. Van Gestel en Vandemeulebroecke stoeien woordloos met de elementen en met elkaar.

Uit vier luchtgaten van een ingenieuze windmachine wordt het podium voortdurend van een flinke windkracht voorzien, en daarop laten de performers van alles en nog wat los: plastic zakjes, snoeppapiertjes, kartonnen platen, vitrage.

Het leidt aanvankelijk tot sprookjesachtige, feeëriek taferelen, van een dansende wc-rol tot gevaarlijke monsters van een grijze XXXL-vuilniszak. In het dansende afval doemen een enorme octopus en een meterslang opblaasbaar condoom op. Regelmatig raken de mannen in het afval verstrikt, of ze transformeren in een soort van buitenaardse wezens. Halverwege is er een harde worstelpartij tussen twee naakte kerels. *Tochtgat* wordt ondersteund door een voortdurende soundscape, van rustiek en lieflijk tot zenuwslopend, en met allerlei lichteffecten.

‘Een mentale speeltuin’, zo noemen Vandemeulebroecke en Van Gestel hun theater. In hun vorige productie *Deeg* gingen ze in de weer met het kleien van deeg dat ontaardde in een fysiek machtsspel op leven en dood. Gevaarlijk fysiek theater was het, zonder verdere verwijzingen naar de actualiteit of tijdgeest.

Tochtgat is, ondanks de absurditeiten, in die zin geëngageerder. Plastic soep, klimaat, stikstof: je kunt er van alles uit destilleren. Na de betoverende droombeelden van het begint wordt de sfeer allengs grimmiger en onheilspellend. Wat speels begon, mondt uit in een wanhopige poging een schuilplaats te vinden. De mens gaat uiteindelijk aan zijn eigen rotzooi ten onder en stikt in zijn eigen troep. Die boodschap wordt duidelijk, zonder een waarschuwend vingertje.

In het ontroerende slotbeeld kruipen de mannen weg in een opblaashuisje met een schoorsteen waaruit nog wat rook komt. Totdat ook die rook is verdwenen, de windmachine zwijgt en het voorgoed donker wordt. Een choreografie van afval wordt tenslotte een dodendans.

TOCHTGAT

Theater

★★★★☆

Door Feikes Huis, Bloos en Stichting Jef van Gestel. Eindregie Harm van Geel.

11/2, Theater Bellevue, Amsterdam. Tournee t/m 24/4.